

Lav selv fuglekasser – en vejledning

Det er svært at være fugl

Mange af de fugle, der yngler i huller, har svært ved at finde egnede steder at yngle. Det skyldes især, at mange skove drives meget intensivt. Gamle og syge træer fældes og fjernes - Men netop disse træer har de naturlige huller og sprækker, som unge træer og buske mangler - I mange haver og parker mangler også naturlige redemuligheder for de fugle, som ruger i huller.

Man kan afhjælpe fuglenes bolignød på flere måder. Dels ved ikke at fælde gamle træer, dels ved at opsætte redekasser. For mange af de hulrugende fugle er det nemlig antallet af engede redesteder (huller), som begrænser antallet af fugle - og ikke mangel på føde. Derfor kan man nemt få flere fugle i sin have, blot ved at opsætte redekasser.

Fuglene gør stor nytte i haven ved at æde mange insekter og smådyr, der ellers betragtes som skadedyr i haven. Et musvitpar skal fange mange tusinde insektlarver og andre smådyr for at opfostre et kuld unger.

Med redekasser i haven får man i tilgift et spændende indblik i fuglenes familieliv. I en have er det nemt at få mejser og stære til at yngle. I sommerhusområder kan man også få glæde at arter som broget fluesnapper, rødstjert og natugle - De yngler alle gerne i kasser - I beboelsesejendomme kan man ophænge kasser til både mursejlere, stære, spurve og tårnfalke - Husk blot, at ejeren skal give lov.

Sådan skal du gøre

Det er både nemt og sjovt selv at bygge sine fuglekasser.

Det vigtigste er, at kasserne ikke er for små. Husk også, at det blandt andet er størrelsen på indflyvningshullet som afgør hvilke fugle, som kan bo i kassen.

Man kan godt købe færdige fuglekasser. Men mange af dem er for små eller for svage i konstruktionen. Naturbutikken sælger kasser, som fuldt ud lever op til fuglenes krav. Det billigste er selvfølgelig at bygge dem selv. De fleste kasser bygges efter samme grundmønster.

Husk af kassen skal have en revne eller hul i bunden til afløb. Kassen skal også være let at gøre ren. Derfor fæstnes låget med en lågklods eller med et stykke ståltråd over låget. Man kan også beklæde låget med en stump tagpap, så det holder længere.

Det skal du bruge:

- Sav, hammer, knibtang og bor
- Søm (varmforzinkede, ca. 65 mm lange)
- Uimprægnerede brædder: 2,5 cm (evt. 2,0 cm) tykke og 10 cm; 12,5 cm; 15 cm eller 20 cm brede

Mejse- og stærekasser

Først udskæres træet i de rette længder.

Slå sømmene igennem for- og bagsidestykkerne (så sømmene lige akkurat når igennem træet). Sømmene skal sidde 5 mm inde fra siden og ca 20-30 mm væk fra endekanterne - for at undgå at træet flækker.

Søm det ene sidestykke på plads på forsiden. Brug det andet sidestykke som støtte under forsiden. Husk at sidestykket skal sidde præcist op til alle kanterne!

Søm endeklodsen på - helt op ad sidestykket.

Søm det andet sidestykke på - helt op ad kanterne på forsiden og endeklodserne.

Søm bagsiden på. Klem gerne siderne ind til kassen, så kassen ikke gaber i sammenføjerne.

Nu skal du lave låget. Søm lågklodsen fast på låget, sådan at træets årer går vinkelret på hinanden. Man kan med fordel bruge ekstra lange søm, som sømmes igennem låget og lågklodsen. Sømmet bøjes derefter på plads som en krog. Så sidder klodsen rigtig godt fast. Man kan fæstne låget med en ståltråd el. lign. hen over låget.

Hullet bores med borsving og sneglebor - eller med el-boremaskine med hulbor (en lille, cirkelformet sav).

Til ophængning sætter man en skrue, øsken el. lign. i hver side. Inden ophængning kan man give den træbeskyttelsesmiddel - men kun en uges tid, inden den hænges op.

Er nogle søm gået ud gennem siden, så vent med at skifte dem, til kassen er færdig. Det er ofte svært at pille de skæve søm ud, midt i byggeriet.

Nu er kassen færdig og klar til at blive hængt op. Det kan klares på flere måder:

Søm/skruer i siden til ophængningssnor. Bøj dem nedad som en krog. Sømmene må ikke sidde i endestykkerne - derved kan kassen gå op i samlingerne.

Med to lister på bagsiden af kassen. Listerne skal være ca. 10 cm længere end kassen. Sømmene slås på skrå, så listerne "låses fast" i træet. Snoren sættes rundt om listerne og træet.

For at skåne træet skal kassen hænges op med vejrbestandig snor (spunden nylon snor). Vær opmærksom på at kassen hænger godt og solidt.

Forsyn aldrig redekassen med siddepind. Siddepinde på kassens forside giver for let adgang for uønskede rovdyr.

Ugle-, falke- og andekasser

I redekasser til de store arter lægges ca. 10 cm bunddække (sammenpresset hø, halm, eller træspåner) for at undgå at æggene triller ud til siderne. Disse arter bringer ikke selv redemateriale til kassen. Derfor skal kassen heller ikke renses om efteråret.

Redekasserne hænges med mulighed for fri udflyvning til åbent terræn. Kassen skal således ikke hvile på en stor gren, der kan hindre fri indflyvning. Tårnfalke foretrækker meget frit luftrum omkring kassen (sæt f.eks. kassen på en pæl eller en åben husgavl).

Kassen hænges bedst med flyvehullet vendt mod nord eller øst. Så undgår man direkte sol på kassen samt slagregn fra sydvest.

Hvordan skal kasserne hænge?

I en villahave kan mejsekasserne ophænges med ca. 1 kasse pr. 200 kvadratmeter have. Der må gerne være rigeligt med redekasser, da mange arter foretrækker at benytte en "ny" kasse til et evt. andet kuld.

Stære- og spurvekasser kan derimod godt hænge tæt, f.eks. på en husgavl. De yngler gerne mange sammen i kolonier

Det er bedst, hvis kassens åbning vender mod nord eller øst.

Hvornår skal kasserne hænges op?

Den bedste årstid for ophængning af redekasser er om efteråret. Så kan fuglene nå at vænne sig til kasserne inden foråret. Mange fugle bruger også kasserne til at overnatte i om vinteren. Kasserne kan dog sættes op hele året, og selv en kasse ophængt omkring midsommer bliver ikke sjældent beboet i løbet af få dage.

Gør kassen vinterklar!

Efter ynglesæsonen skal kasserne renses og efterses. Det gamle redemateriale fjernes fra mejsekasserne, og her er det en god ide af benytte handsker og en pind eller spartel til at rense kassen med. Det er vigtigt at holde kasserne i god stand. Ellers kan

man opleve det triste syn af et kuld hjælpeløse fugleunger, der er faldet ud af en rådden kasse.

Er der liv i kassen?

Ved ynglesæsonens start kan man se, hvordan fuglene flyver til kassen med redemateriale. Derefter kommer den mere stille periode, hvor de ruger på æggene.

Der er ingen tvivl om, hvornår æggene klækkes og ungerne kommer ud. De gamle fugle flyver til kassen med mad til de sultne unger. Deres tiggelyde bliver stadig højere, jo større ungerne bliver.

Når ungerne er flyvefærdige, forlader de kassen. I den tid kan man se dem baske rundt i haven. De gamle fugle fodrer dem stadig. Det er ofte hannen, der står for det, da hunnen ofte hurtigt går i gang med et 2. kuld.

Hvis man er meget forsigtig, kan man kigge i kassen. Men pas på - der er en vis risiko for at kullet opgives, hvis man forstyrrer for meget., og hvis ungerne er næsten udvoksede, kan man risikere, at de forlader reden før de er helt flyvefærdige.

Fremmede gæster

En gang i mellem kan man få besøg af flagermus i sin kasse. Lad dem sidde i absolut fred. Flagermus er meget følsomme over for uro. Også de mangler huller i træerne - måske mere end fuglene.

Man kan også opleve, at der er flyttet humlebier eller hvepse ind i kassen. Hvepse kan være et ubehageligt bekendtskab, og hvis boet skal fjernes, så gør det, inden det bliver for stort. Men husk også at hvepse gør nytte ved at æde mange skadelige insekter. Humlebier har ligesom fugle og flagermus svært ved at finde egnede boliger. Lad derfor flagermusene blive boende og hæng i stedet en ny kasse op i nærheden til fuglene.

Katte, egern og spætter kan plyndre redekasser. Den bedste beskyttelse er at hænge kasserne, så de ikke er let tilgængelige. For at hindre at ungerne fiskes ud af kasserne, kan der sømmes en 12-15 mm bred liste under flyvehullet indvendigt i kassen.

For at hindre spætter i at hakke sig vej ind i kassen, kan der sættes en lille galvaniseret metalplade op om indflyvningshullet. Det kan ske at et kuld unger dør i kassen - tilsyneladende uden årsag. Måske har ungerne fået insektlarver o.a. føde, som er sprøjtet med insektgifte. I den fuglevenlige have bruger man ikke sprøjtgifte!

Fuglekasser typer og placering

Art	Kassens højde fra lågets underkant til kassens underkant (cm)	Dybde fra flyvehullets nedre kant til kassens underkant (cm)	Bundens ind- vendige min. mål bredde x dybde (cm)	Flyve- hullets diameter eller højde x bredde (cm)	Kassens min. højde over jorden (m) og redemateriale
Blå- , Sort-, Sump-, Top- og Fyrremejse	30	22	10x15 (evt. 10x10)	2,8	1,5
Musvit, Skovspurv, Broget Fluesnapper, Rødstjert	30	22	10x15 (evt. 10x10)	3,2	1,5
Gråspurv	30	22	10x15 (men hellere 15x15)	3,5	2
Rødstjert, Grå Fluesnapper, Hvid Vipstjert	20	10	10x15	10x15	2
Stær, Spætmejse	35	25	10x15 (men hellere 15x15)	5	3
Vendehals	40	32	15x15	3,5	2 (høvlspåner)
Spurveugle	40	30	15x15	5	4 (høvlspåner)
Mursejler, Gråspurv	15	6	25x15	3,2x6,5	4 (høvlspåner)
Bjergvipstjert, Vandstær	20	10	20x15	10x20	1 (under bro ved vandløb)
Hærfugl, Ellekrage	45	30	15x20	7x7	4 (høvlspåner)
Allike, Huldue, Perleugle	50	35	20x25	10x10	6 (høvlspåner til huldue og perleugle)
Hvinand, Lille Skallesluger, Høgeugle	50	30	20x25	12x12	4 (hø eller høvlspåner)
Natugle	50	30	25x30	15x15	6 (hø eller høvlspåner)
Stor Skallesluger	60	40	25x30	15x15	6 (hø eller høvlspåner)
Gråand	30	10	30x35	15x15	0 (nær sø og vandløb) (hø)
Tårnfalk	40	20	35x40	20x40	6 (hø)
Slagugle	60	40	35x40	20x40	6 (hø eller høvlspåner)
Vandrefalk	50	10	80x60	40x80	30 (perlesten)